

ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Мітюк Л. О. к.т.н., доцент, Гусєв А.М., к.б.н., доцент
Національний технічний університет України „Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”
uk-81@i.ua

Удосконалення управління є одним із пріоритетних завдань для підприємств, діяльність яких спрямована не лише на збереження рівня своєї конкурентоздатності, а також і на його зростання. Впровадження системного менеджменту, який базується на процесно-орієнтованому підході (ISO 9001, 14001, 4501), ризик-аналізу, суттєво змінили підходи та форму мислення сучасних керівників [1].

В розвинутих країнах, в умовах жорсткої конкурентної боротьби, економічної нестабільності, топ менеджери вимушені впроваджувати і застосовувати управління ризиками як по напрямкам діяльності (виробництво, фінанси, кадри і т.п.) так і в цілому (інтегральний, стратегічний ризик менеджмент).

Особливе місце в ризик-орієнтованому підході займає охорона праці. З радянських часів утвердилось вульгарне сприйняття охорони праці, як дій лише спрямованих на уникнення ураження працівників під час роботи, тобто технічних заходів. На жаль, такий обмежене уявлення дуже поширене і серед викладачів вищих технічних навчальних закладів. Закон України «Про охорону праці» [2] дає наступне визначення охорони праці: «Охорона праці - це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності». З якого випливає, що питання охорони праці (ОП) комплексні і складаються з різних напрямків діяльності. І ця діяльність пов'язана зі здоров'ям і життям людей. Тому ідентифікація промислових ризиків є необхідною але недостатньою складовою ОП.

В Радянському Союзі була розроблена і впроваджена система управління охороною праці (СУОП), яка використовувала функціональний підхід до управління ОП. Було виділено п'ять основних функцій СУОП: організація і координація робіт; планування робіт; контроль за станом охорони праці та функціонуванням СУОП; облік, аналіз і оцінка стану ОП та функціонування СУОП; стимулювання за ОП. Були сформульовані десять основних завдань СУОП. Система передбачає планування, яке має три стадії: прогнозування (до 5 років); поточне планування (кожного року, фіксується в колективному договорі) та оперативне. Фактично передбачався постійний моніторинг умов праці. Цю функцію виконував трьох ступеневий контроль.

Таким чином використовувалися елементи циклу Демінга - Шухарта (Plan - плануй, Do - виконуй, Check - контролюй, Act - дій, удосконалюй). Недоліком функціонального підходу є те, що він не забезпечує зв'язку в управлінні та спадкоємності між складовим виробничого процесу, тому кожен підрозділ діє відособлено і не орієнтується на кінцевий результат, відсутня загальна управлінська парадигма. Однак взагалі СУОП, при належному її функціонуванні може забезпечити досить високий рівень ОП на підприємстві.

Система ризик-менеджменту базується на процесному підході, основними складовими якого є: ідентифікація ризиків; аналіз ризиків; вибір методів управління ризиками; моніторинг і контроль ризиків [3]. Все будується на досягненні «прийнятного ризику» за рахунок відповідних заходів та засобів.

Впровадження ризик менеджменту дозволяє суттєво підвищити стійкість підприємства, створює стратегічну картину розвитку та можливих ризиків. Ризик орієнтований підхід працює на попередження, а не на усунення інцидентів та аварій. Але використання елементів СУОП (трьох ступеневий контроль) не буде зайвим в системі ризик менеджменту.

В сферу діяльності ОП входить не лише вирішення питань безпеки праці, а також і контроль за умовами праці, їх відповідності санітарним нормам, змінність праці робітників, охорона праці жінок, інвалідів, неповнолітніх) (відповідність вимогам законодавства) та інше. Тому фахівець з ОП виступає одночасно як технічний спеціаліст, менеджер з трудових питань, ризик-менеджер.

Список використаних джерел:

1. Ромашко А.С. Впровадження ризик-орієнтованого мислення при виробництві конкурентоздатної продукції та оцінці її відповідності. *Міжнародне науково-технічне співробітництво : принципи, механізми, ефективність* : збірник праць XIII (XXV) Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 16–17 березня 2017 р. С. 9.
2. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII. Дата оновлення: 20.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> (дата звернення: 06.02.2019).
3. Головач Т.В., Грушевицька А.Б., Швид В.В. *Вісник Хмельницького національного університету 2009, № 3, Т. 1. С. 157 – 163. ГКДЖ* http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_3_1/pdf/157-163.pdf (дата звернення: 01.02.2019)